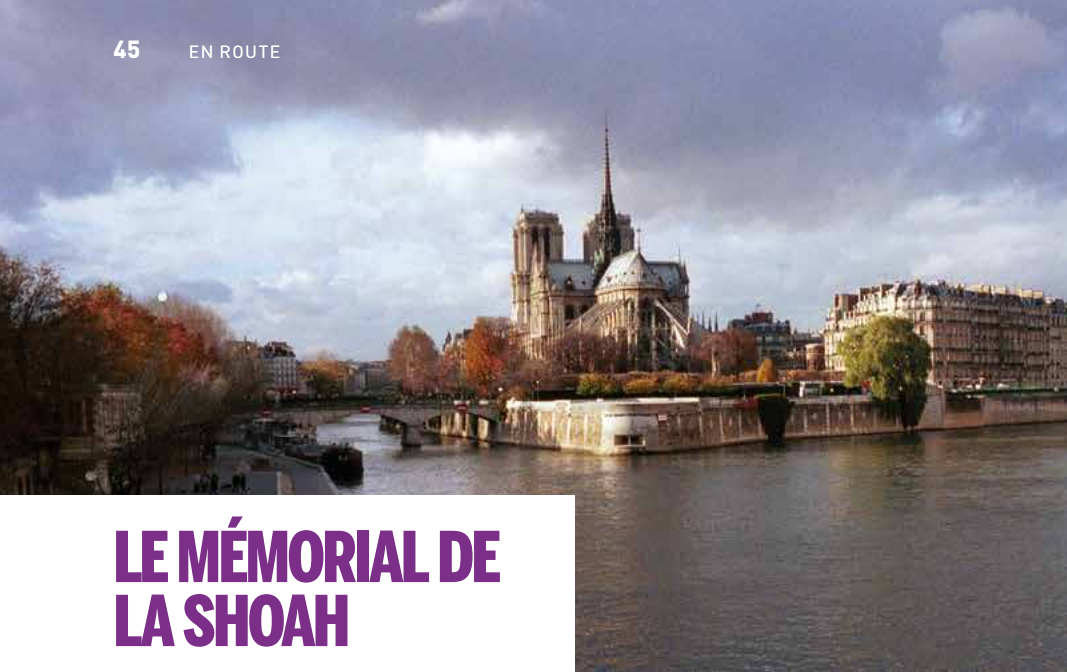

De laatste grootmeester

Parijs herdenkt de 700e sterfdag van tempelier Jacques de Molay

De Fransen zeggen wel *plus ça change, plus c'est la même chose*, maar dat geldt niet altijd. Tegenwoordig is Parijs de 'gay hoofdstad van de wereld', maar dat was vroeger wel anders. 700 jaar geleden werd Jacques de Molay, de laatste grootmeester der tempeliers, tot de brandstapel veroordeeld. Zijn misdad: ketterij en homoseksualiteit.

LE MÉMORIAL DE LA SHOAH

De Marais, met zijn bruisende gayscene, is het levende bewijs dat Parijs minderheden in haar hart sluit, ook al gaat het niet altijd vlekkeloos, getuige het massale verzet tegen het homohuwelijk. Het is daarom belangrijk dat de buurt herinnert aan wat de vreselijke gevolgen kunnen zijn van discriminatie. Behalve de tempeliers, huisvestte de buurt in het verleden ook vele joden. Je vindt er 'Le Mémorial de la Shoah', een museum gewijd aan de Holocaust, waarin de namen van 76.000 weggevoerde joden zijn vereeuwigd op een herdenkingsmuur.

www.memorialdelashoah.org

Parijs wordt al eeuwen geroemd om haar tolerantie en progressieve houding. Het was niet voor niets dat baanbrekende schilders als Van Gogh, Gauguin en Monet zich verzamelden op de place du Tertre in Montmartre. Ook de flamboyante schrijver Oscar Wilde sleet in de Franse hoofdstad zijn laatste dagen, nadat hij wegens sodomie opgesloten had gezeten in een barbaarse Engelse gevangenis. Eenzelfde lot trof Jacques de Molay in Parijs in 1314. Maar wie waren De Molay en de tempeliers, en wat is er van hen terug te vinden in Parijs?

De tempeliers en Filips de Schone

In 1118 arriveerde een groep van negen ridders in Jeruzalem, dat ruim twintig jaar eerder door de christenen was heroverd op de moslims. De koning ontving de ridders hartelijk en bood hen onderdak in de vroegere tempel van Salomo, waaraan ze hun latere naam ontleenden van 'Orde van de arme ridders van Christus en de tempel van Salomo', kortweg: de tempeliers. Naast het beveiligen van de wegen rond Jeruzalem deden ze uitgebreide opgravingen onder de tempel. Kennelijk waren ze op zoek naar iets. Wat ze precies vonden blijft een mysterie, maar waarschijnlijk waren het gnostische geschriften, de Ark des Verbonds, of een echte schat. Hoe het ook zij, binnen de kortste keren werd de orde puissant rijk en een belangrijke machtsfactor in het Midden-Oosten en Europa.

GAY PAREE

Sommigen beschouwen de tempeliers als homo-martelaren *avant la lettre*, omdat ze onder meer vervolgd werden voor vermeende homoseksuele handelingen. Door een speling van het lot is de Marais tegenwoordig een trendy gay-uitgaanscentrum. Parijs werd door de Engelsen altijd al als 'Gay Paree' beschreven en dat gaat nu meer op dan ooit. Er zijn in de buurt tal van bars en clubs voor homo's en lesbiennes. De sfeer is kleurrijk en uitgelaten, vooral 's nachts. Een populaire uitgaansgelegenheid is de Raidd Bar, gevestigd aan – hoe kan het ook anders – de rue du Temple.

MET ZIJN LAATSTE ADEM ZOU JACQUES DE MOLAY DE KONING, DE PAUS EN HUN NAGESLACHT HEBBEN VERVLOEKT

geruchten over het bedrog van de koning. Om deze verhalen de kop in te drukken, beloofde Filips dat De Molay in ballingschap kon gaan, mits hij openlijk schuld zou bekennen.

Een vurig einde

In maart 1314, bijna zeven jaar na zijn arrestatie, sprak Jacques de Molay de verzamelde menigte toe voor de kathedraal van de Notre-Dame. Hij trotseerde de koning en beschuldigde hem van verraad en leugens. Zijn tempeliers waren onschuldig! Filips veroordeelde De Molay onmiddellijk tot de brandstapel en zo werd hij op 18 maart van dat jaar levend verbrand op het Île de la Cité. Met zijn laatste adem zou Jacques de Molay de koning, de paus en hun nageslacht hebben vervloekt. Hij riep hen op om hem binnen een jaar te volgen in de dood. De paus stierf een maand later en koning Filips binnen het jaar.

De dood van De Molay betekende het einde van de tempeliers, die hun hoofdkwartier in een moerassig gebied van Parijs hadden: de wijk die we tegenwoordig kennen als de Marais. Na de ondergang van de tempeliers deed hun commanderie nog eeuwenlang dienst als gevangenis. Het is ironisch dat Lodewijk XVI, een nakomeling van Filips IV, met zijn vrouw Marie-Antoinette in de toren gevangen zaten voor hun executie. Daarmee kwam de vloek van De Molay uiteindelijk alsnog uit.

Parijse sporen

Tegenwoordig zijn er nog maar weinig sporen van de tempeliers terug te vinden. Op de plek waar vroeger

de commanderie stond, is nu een parkje, het square du Temple. Vlakbij is ook een metrostation met de toepasselijke naam 'Temple' en zijn er tal van straten en cafés die herinneren aan de ridderorde.

Om je zoektocht naar de tempeliers in Parijs af te sluiten, moet je naar de plek des onheils, de Notre-Dame op het Île de la Cité. Daar vlakbij, op het square du Vert Galant, het eilandpuntje ten westen van de pont Neuf, herinnert een kleine bronzen gedenkplaat aan het tragische lot van De Molay. Volgens de overlevering zwommen monniken naar het eilandje om zijn as mee terug te smokkelen in hun mond.

De prachtige treurwilgen op de locatie lijken te buigen uit respect voor de overleden ridders. Hun verhaal leert ons wat de gruwelijke consequenties zijn van haat en afgunst. Laten we hopen dat er tegenwoordig iets veranderd is en dat men deze les echt heeft geleerd. Dan pas zal Parijs de naam van 'Lichtstad' helemaal verdienen.

EN ROUTE

David Scherpenhuizen en Nathalie van Koot hebben twee cultuurhistorische gidsen over Frankrijk geschreven. In 2012 verscheen *Geheimen van de Languedoc* (in de themareeks van Dominicus van uitgeverij Gottmer). David schreef tevens de thriller *Het Mysterie van Bugarach* (uitgeverij Conserve).

DE NIEUWE TEMPELIERS

In 1312 werd de orde der tempeliers officieel opgeheven. Toch zijn tot de dag van vandaag organisaties actief die zeggen een voortzetting te zijn van de middeleeuwse orde. De Ridders in de Orde van de Tempel O.S.M.T.H. (Ordo Supremus Militaris Templi Hierosolymitani) vormen een internationale broederschap die in Nederland bestaat uit een 70-tal ridders, verdeeld over vijf commanderies. Er wordt gewerkt aan geestelijke verdieping en men zet zich in voor een maatschappelijk doel. Ook in Parijs is een afdeling van de O.S.M.T.H., die op zaterdag 22 maart 2014 een herdenking organiseert rondom de dood van Jacques de Molay, 700 jaar geleden: www.osmthfrance.fr